

Aanrader of afrader? Het hete hangijzer¹

Eleonoor van Gerven

Op steeds meer scholen en in steeds meer schoolbesturen kijkt men naar de mogelijkheden voor alternatieve onderwijsarrangementen voor begaafde leerlingen. Die arrangementen variëren van leerpleinen, hotspots, plusklassen tot een ultieme vorm van segregatie: voltijdsonderwijs voor begaafde leerlingen. Daar kun je principieel voor of tegen zijn. Feit is dat die arrangementen niet alleen maar ontstaan, omdat de ouders van begaafde leerlingen dit zo graag willen.

De discussie of je nu wel of niet moet overgaan tot het opzetten van alternatieve onderwijsarrangementen voor begaafde leerlingen wordt hoofdzakelijk door twee actoren aangezwengeld. Ten eerste door leraren zelf, ten tweede door ouders. Beide partijen voeren argumenten aan die juist vóór of juist tegen gesegregeerd onderwijs aan begaafde leerlingen spreken. Op de achtergrond beïnvloeden beleidsmakers, lerarenopleiders en politici deze discussie op een meer indirecte wijze. De vraag die voorligt, is of je, in een tijd waarin het gedachtengoed over inclusie in Nederland vertaald wordt naar passend onderwijs, wel moet en mag streven naar onderwijsarrangementen waarmee je bepaalde leerlingen toch weer als een aparte groep gaat definiëren. Dit betreft een normatieve discussie die alleen te begrijpen valt als je goed kijkt wat niet alleen het onderwijskundig concept is waarvan de betrokkenen uitgaan, maar ook kijkt wat nu eigenlijk hun concept van begaafdheid is. Het lastige van zo'n discussie is dat deze al snel gevoerd wordt op een manier waarbij het moraliserende vingertje van beide partijen naar de ander wijst.

Je kunt aan de discussie deelnemen als voorstander van alternatieve onderwijsarrangementen voor begaafde leerlingen. Bijvoorbeeld omdat je van mening bent dat passend onderwijs óók een gedifferentieerde aanpak van begaafde leerlingen vereist. Dat verschillen er mogen zijn, dat ze zelfs 'gevierd moeten worden'. Van een vis verwacht je ten slotte ook niet dat hij leert vliegen en van een olifant verwacht je niet dat hij straks voor je in een boom klimt. Je verwacht dat onderwijs de ontwikkeling van talenten bevordert. Vanuit dat perspectief zouden we veel talent aan onze aandacht laten ontsnappen als we begaafde leerlingen niet als aparte doelgroep zouden zien en het onderwijs niet op hun vermogens zouden afstemmen.

Je kunt ook als tegenstander deelnemen aan de discussie. Jouw tegengeluid zou dan kunnen zijn dat passend onderwijs alleen gerealiseerd wordt als alle leerlingen binnen één onderwijsvorm worden opgevangen. Het samenstellen van een homogene groep leerlingen op grond van specifieke persoonskenmerken zou je als elitevorming kunnen bestempelen. Maar je kunt ook argumenteren dat een heterogene groepssamenstelling leidt tot een verhoging

¹ In dit hoofdstuk spreek ik mij niet uit vóór of juist tegen het voltijdsonderwijs aan begaafde leerlingen. Ik laat slechts zien hoe de keuzes tot stand komen, welke opvattingen over begaafdheid daar de onderbouwing voor zijn en wat de consequenties van bepaalde keuzes zijn. Leraren vormen een kritische beroepsgroep die op grond van een gedegen analyse zelf tot een besluit moeten komen dat passend is voor hun eigen professionele context en waarbij zij uitgaan van hun persoonlijk normatief concept over 'goed onderwijs'.

van het leerrendement of dat een begaafde leerling moet leren dat er later ook niet alleen maar begaafde mensen om hem heen staan. Dan vind je het belangrijk dat begaafde leerlingen in een heterogene situatie leren hoe ze moet omgaan met mensen die minder intelligent zijn dan zichzelf.

Je kunt ook besluiten om je aan de discussie te onttrekken en deze te negeren. Daar kun je principiële redenen voor hebben. Bijvoorbeeld omdat je tegen varianten op segregatie in het onderwijs bent als de behoefte van segregatie niet ontstaat vanuit een stoornis of leerprobleem, maar het handiger is om dit niet openlijk te zeggen.

Maar linksom of rechtsom, de ontwikkeling naar alternatieve onderwijsarrangementen voor begaafde leerlingen is groter dan alleen de groei ervan in Nederland. In de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Oost-Europese landen en China bestaan ze al veel langer. En sinds 2014 worden zelfs in de Scandinavische landen aparte scholen voor begaafde leerlingen opgericht. Kennelijk vindt niet iedereen in die landen dat het onderwijs aan begaafde leerlingen optimale kansen biedt.

Maar wie bepaalt wat goed en passend is? Het uitgangspunt van Passend Onderwijs is 'samen waar het kan en apart als dat nodig is'. En dat is precies de kern van de discussie. Wanneer kan het samen en wanneer is apart dan misschien toch nodig?

Waarom zou je kiezen voor een alternatief onderwijsarrangement?

In deze paragraaf bekijken we vanuit een aantal verschillende perspectieven waarom je wellicht zou kunnen kiezen voor een alternatief onderwijsarrangement voor begaafde leerlingen. Het is belangrijk om

hier te benadrukken dat er heel veel varianten zijn te bedenken. Maar omdat de vorm bepaald wordt door de functie, gaan we hier nu eerst in op die functie en bespreken we de vorm van de arrangementen in de volgende paragraaf.

Bekeken vanuit de optiek van het management

Goed onderwijs verzorg je als je aansluit bij de educatieve behoeften van je leerlingen en als je dit doet op een manier die niet alleen de eigenheid van de individuele leerling maar ook de eigenheid van de groep als geheel en de eigenheid van de leraar respecteert. Je kiest als school niet voor het opzetten van een alternatief onderwijsarrangement, omdat 'het je leuk lijkt een apart groepje' op te richten. Je doet dit omdat je als school het idee hebt dat je graag tegemoet wilt komen aan wat de begaafde leerlingen in jouw school nodig hebben, maar dat je dit onvoldoende of niet georganiseerd krijgt in de reguliere groepen. Dat kan komen doordat je bijvoorbeeld een relatief kleine school bent, je veel combinatiegroepen hebt en je vindt dat je binnen het systeem van de convergente differentiatie niet van een leraar mag verwachten dat deze meer dan zes niveaugroepen in die klas gemanaged krijgt. Het kan zijn dat je het onderwijs in de thuisgroep voor de begaafde leerlingen niet op een niveau krijgt dat je zou willen bieden, doordat de groep bijvoorbeeld zwaar belast is door een combinatie van leerlingen die gezamenlijk een te groot beroep doen op basiszorg-plus. Een derde reden kan zijn dat kinderen ontwikkelingsgelijken nodig hebben om zich goed te kunnen ontwikkelen. Begaafde leerlingen zullen in een regulier leerstofjaarklassysteem minder kansen hebben tot het ontmoeten van ontwikkelingsgelijken. Door een alternatief

onderwijsarrangement te creëren zorg je dat dan aan deze pedagogische basisbehoefte ook op jouw school kan worden voldaan.

Bekeken vanuit de optiek van de leraar

Als leraar wil je graag dat elke leerling zich optimaal kan ontwikkelen. Als de doelen die je met het onderwijs voor de leerling nastreeft relevant zijn voor zijn ontwikkeling, dan wil je ook graag dat de kans toeneemt dat de doelen worden behaald. Als je vervolgens moet constateren dat de combinatie tussen doel, onderwijsaanbod en begeleiding meer vraagt dan jij kunt bieden zonder de andere leerlingen in je groep te kort te doen, is het logisch dat je verkent op welke andere plaats in de organisatie die combinatie dan wel kan worden verwezenlijkt. Daarbij zul je altijd je advies afstemmen op de balans tussen wat de leerling nodig heeft, wat jij kunt bieden en wat in een alternatief arrangement beter kan worden verwezenlijkt.

Bekeken vanuit de optiek van ouders

Ouders hebben dagelijks te maken met de gevolgen die het onderwijs voor de ontwikkeling en het welbevinden van hun kind heeft. Ouders van begaafde leerlingen vormen daar geen uitzondering op. Als ouders ervaren dat hun kind zich niet prettig voelt op school, zijn ontwikkeling stagneert of dat het onderwijs leidt tot de ontwikkeling van ongewenst gedrag, dan ervaren ze dat het belang van hun kind in het geding is. Dan is het hun taak om met de school in gesprek te gaan over de vraag hoe zij er samen voor kunnen zorgen dat de situatie verbetert. Als ouders van begaafde kinderen zien dat er geen verbetering in de situatie optreedt, als ze de indruk hebben

dat de school onvoldoende tegemoet komt aan wat hun kind nodig heeft, dan zullen ze gaan zoeken naar alternatieven. Deelname aan een plusgroep of overstappen naar voltijdsonderwijs voor begaafde leerlingen kan voor hen dan een realistische optie zijn.

Bekeken vanuit de optiek van de leerling

Van een leerling mag je niet verwachten dat deze uit zichzelf de inschatting kan maken waar en hoe het onderwijs het beste kan inspelen op wat hij nodig heeft. Kinderen overzien nog onvoldoende de langetermijngevolgen van complexe keuzen. Maar los van het feit of je nu van mening bent of de leerling wel of niet zelf mag beslissen of hij iets wil, is het wél relevant om met de stem van de leerling rekening te houden. Je moet dan wel heel goed zicht krijgen op zijn motieven. Kinderen willen soms iets omdat ze het gevoel hebben dat de omgeving van hen verwacht dat ze dit willen. Soms zetten ze de hakken in het zand om dat er iets van hen gevraagd wordt dat hen beangstigt. En soms stellen ze zich passief op omdat ze door ouders en school onbewust in een loyaliteitsconflict worden gebracht. Begaafde leerlingen willen vaak meedoen aan alternatieve onderwijsarrangementen, omdat ze die vaak ervaren als ‘thuiskomen’. Ontwikkelingsgelijken die interesse hebben in vergelijkbare thema’s; kinderen die ook op ‘warpsnelheid’ kunnen denken; eindelijk anderen die je grappen begrijpen; een inhoudelijk aanbod dat veelal spannender gebracht wordt dan het aanbod van de reguliere methode uit de thuisgroep. En geef ze eens ongelijk. Van alle andere leerlingen op school vinden we het heel normaal dat ze dat gevoel van herkenning en uitdaging in hun groep zoeken. We doen er voor al die leerlingen alles aan om elke groep en elke schooldag

er zo uit te laten zien. Waarom zouden we het dan vreemd vinden dat begaafde leerlingen dit ook 'zoeken' in het onderwijs?

Bekeken vanuit de optiek van het schoolbestuur

Een schoolbestuur kan expliciet belang hebben om een alternatief onderwijsarrangement voor begaafde leerlingen op te zetten en te onderhouden. Bijvoorbeeld omdat zo een dalend leerlingaantal kan worden voorkomen. Een andere reden kan zijn dat het schoolbestuur de zorgplicht heeft voor al zijn leerlingen en dus verantwoordelijk is om tot een passend aanbod te komen. Het staat een schoolbestuur vrij om te kiezen om een aanbod op elke school te laten verzorgen of om het aanbod te clusteren. Clusteren kan een optie zijn als je nog bezig bent om de zorg op de niveaus 2 en 3 in de individuele scholen te versterken, maar in de tussentijd wel dat passend aanbod wilt verzorgen. Clusteren kan ook een optie zijn als je in de alternatieve setting op heel specifieke behoeften wilt inspelen, waarbij er over al je scholen verspreid maar heel weinig leerlingen zijn waarvoor dat nodig is. En clusteren kan een optie zijn als je van mening bent dat je door het inzetten van een speciale groep, de werkelijke kwaliteit van je onderwijs aan begaafde leerlingen kunt verhogen zonder dat het leidt tot een vershraling van het aanbod in de thuisgroepen.

Als eenmaal gekozen is voor het opzetten van een alternatief arrangement en wat de functie ervan is, dan moet je heel goed nadenken over de vorm van zo'n arrangement. In deze TIBtool bespreken we beknopt twee mogelijke varianten: een plusklas en het voltijdsonderwijs voor begaafde leerlingen.

Welke vorm geef je eraan?

Eerder is gesteld dat een convergente differentiatievorm met in elke leerstofjaarklas drie niveaugroepen eigenlijk de meest beperkende organisatievorm is als het aankomt op differentiëren. De dwingende structuur van de drie niveaugroepen en het methodisch aanbod wordt beperkend zodra leerlingen behoeften hebben die daarbuiten vallen (Janson, 2016). Kijken we naar het onderwijs aan begaafde leerlingen dan levert deze structuur organisatorisch twee grote struikelblokken op: het geven van instructie en het verzorgen van begeleiding. Er komen steeds meer scholen die zoeken naar een oplossing voor dit probleem. Een zo'n oplossing zien zij in het opzetten van een plusgroep.

Nu is het begrip plusgroep eigenlijk nog nergens zo gedefinieerd dat dit leidt tot een eenduidige opvatting voor de organisatie ervan. Op de ene school is het een regeling waarbij leerlingen van hetzelfde leerstofjaarniveau eenmaal per week samen komen en dan instructie krijgen op taal- en rekentaken die voor hen zijn geselecteerd. Die taken nemen ze dan weer mee naar de thuisgroep en gedurende de week is het de bedoeling dat zij deze taken maken naast of ter vervanging van het standaardaanbod in de groep. De leraar in de thuisgroep moet dan naast de begeleiding op de reguliere taken ook tussentijds de begeleiding verzorgen op de vervangende taken.

Op de andere school komen leerlingen leerstofjaaroverstijgend een of tweemaal per week gedurende een dagdeel bijeen. De tijd hiervoor is vrijgemaakt door te compacten op het reguliere leerstofaanbod. Deze tijd is vervolgens geclusterd. Op veel scholen is het aanbod voor dit type plusgroep gebaseerd op de zogenoemde Doelen-en-Vaardigheden Lijst (DVL). (Te Boekhorst-Reuver, 2010) Deze

komen sterk overeen met doelen en vaardigheden voor het onderwijs geënt op de vaardigheden voor de 21^e eeuw. Er wordt gewerkt aan individuele en gezamenlijke projecten. Werk gaat soms wel en soms niet mee naar de thuisgroep. Soms zijn de leerdoelen voor de leerling in overleg met de leraar van de thuisgroep vastgesteld, maar veel vaker bepaalt de plusgroepleraar wat de doelen zijn en wat het aanbod wordt, en hoe de organisatie ervan wordt geregeld.

Plusgroepen, in welke opzet en verschijningsvorm dan ook, zijn altijd bedoeld als deeltijdarrangementen. De begaafde leerling zit het grootste deel van de week in een gewone (leerstofjaar)groep. Nu zijn er ook voltijds onderwijsarrangementen voor begaafde leerlingen. Dit zijn niet zozeer aparte 'scholen' als wel dat schoolbesturen kiezen om binnen een van haar reeds bestaande scholen een of meerdere groepen voor dit voltijdsonderwijs aan begaafde leerlingen op te richten. Het gegeven dat het schoolbestuur zorgplichtig is en het recht heeft om specifieke zorg voor specifieke groepen te clusteren, maakt dit mogelijk binnen de grenzen van passend onderwijs. Net als voor de plusgroepen geldt dat er niet één specifiek onderwijsconcept is dat voor al deze voltijdsarrangementen de vorm en structuur van het onderwijs bepaalt. Kern van de voltijdsgroepen is dat ze bedoeld zijn voor leerlingen waarbij een IQ is vastgesteld van 130 of hoger. Het idee achter het didactisch concept in deze groepen is veelal dat het leerstofaanbod afgestemd is op een globaal beeld 'hoe begaafde leerlingen leren'. Daarbij is een term als topdown onderwijs al snel het meest dominerende kenmerk. Dat is een didactiek waarbij vanuit het grote geheel de leerling zich de verschillende aspecten van de leerstof eigen maakt. Hij stuurt bij

deze aanpak vooral zelf op het persoonlijke leerproces en verkent zelf welke kennis en vaardigheden hij wel of niet nodig heeft om de leerdoelen te bereiken. Deze aanpak is in het voltijdsonderwijs vooral terug te zien in het 'verrijkende' of het zogenoemde 'deep level' aanbod. Reguliere leerdoelen voor vakken als taal, spelling, begrijpend lezen en rekenen worden veelal bereikt door het aanbieden van leerstof uit reguliere methoden, zij het dat men de leerstof dan wel in ingedikte vorm aanbiedt.

Doordat de begaafde leerlingen in deze groepen voltijdsonderwijs genieten, is het belangrijk dat een school zorgt dat ook voor deze voltijdsgroepen de structuur van de zorgpiramide expliciet herkenbaar is. Op die manier worden begaafde leerlingen opnieuw als heterogene groep gezien. Zo kan naast een basisarrangement ook basiszorg-plus en zorg voor begaafde leerlingen die ook een leer- of ontwikkelingsstoornis hebben, worden geboden. Alleen als deze constructie wordt gehandhaafd kan recht gedaan worden aan de onderlinge verschillen die er tussen begaafde leerlingen bestaan. Elke begaafde leerling heeft een eigen sterkte-en-zwakke profiel en net als bij andere leerlingen moet dit profiel de basis vormen voor de toegepaste didactiek.

Voor wie is het arrangement bedoeld?

Hoe bepaal je nu of een leerling in aanmerking komt om deel te nemen aan het alternatieve arrangement dat je organiseert? Eigenlijk is het antwoord op die vraag even eenvoudig als complex. Als je beeld van begaafdheid gevoed wordt vanuit het eerder besproken 'Mystery denken' is de richtlijn eenvoudig. Alle leerlingen die begaafd zijn, komen in aanmerking voor deelname aan het alternatieve arrangement. Je ontwikkelt

een procedure waarmee je vaststelt of de leerling voldoet aan de criteria van 'de begaafde leerling'. Het resultaat van intelligentieonderzoek zal een bepalende factor zijn voor toelating. Doordat begaafdheid in deze opvatting altijd leidt tot afwijkende onderwijsbehoeften, neemt de leerling zolang als hij op de school zit deel aan het alternatieve onderwijsarrangement. Wie uitgaat van het Mystery denken, kiest voor een 'one size fits all-curriculum', afgestemd op een didactiek waarvan men meent dat deze voor alle begaafde leerlingen passend is. Op dit punt is het opnieuw relevant om onderscheid te maken tussen een voltijdsonderwijs voor begaafde leerlingen en een deeltijdarrangement.

Plusgroep

Bij een op het Mystery denken gebaseerde opvatting over begaafdheid past de uitspraak: 'Eens in de plusgroep, altijd in de plusgroep.' In deze constructie volstaat het om eenmaal per jaar de selectie voor nieuwe leerlingen te laten plaatsvinden. De nominatie om een leerling te laten deelnemen, wordt eigenlijk altijd door de school gedaan. Op de meeste scholen kunnen ouders hun kind niet zelfstandig aanmelden voor deelname aan de plusgroep. Scholen die de kosten voor intelligentieonderzoek niet op zich kunnen of willen nemen maar ouders niet op kosten willen jagen, kunnen hun eigen selectieprotocol ontwikkelen. Veel scholen gebruiken dan een toolkit zoals het 'Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid', 'SiDi 3' of 'Begaafdheid in zicht'. Als met een van deze instrumenten is vastgesteld dat het waarschijnlijk lijkt dat de leerling begaafd is, dan kan hij deelnemen. Het ingewikkelde is dat dergelijke toolkits nooit

sluitend zijn ten aanzien van de resultaten. Die resultaten zijn even betrouwbaar als de deskundigheid van de gebruiker die het onderzoek heeft geleid. Verkeerd of onzorgvuldig gebruik van zo'n toolkit kan leiden tot de selectie van de verkeerde leerlingen of tot het missen van leerlingen die wél tot de doelgroep behoren.

Voltijdsonderwijs

Voor het voltijdsonderwijs voor begaafde leerlingen verloopt de aanmelding en instroom van de leerlingen anders dan voor plusklassen. Dat heeft onder andere te maken met de financiering van deze onderwijsvorm. Doordat begaafdheid geen stoornis is, valt het voltijdsonderwijs in de constructie van de zorgpiramide niet onder niveau 5. Dat betekent dat de aanvullende financiering die nodig is om deze vorm van onderwijs te realiseren, voor een zeer groot deel bij ouders vandaan moet komen. Zodra je als bestuur van mening bent dat de begaafde leerlingen alleen passend onderwijs kunnen krijgen in een voltijdsgroep, zul je daar ook de financiering voor op je moeten nemen. Hoewel dat een logische consequentie is, is de keerzijde ervan dat je dan net als bij andere voorzieningen op niveau 5 ook de toelatingsprocedure en de eisen voor toelating gelijk moet trekken. Aanmelding voor leerlingen met leer- en ontwikkelingsstoornissen verloopt via aparte organen en de selectiecriteria zijn zeer stringent. Ouders kunnen hun kind niet op eigen initiatief aanmelden. Dat zou dan voor de aanmelding van begaafde leerlingen voor het voltijdsonderwijs ook zo moeten worden.

Nu kun je als bestuur ook stellen dat je de voltijdsvoorziening wilt organiseren om ouders een keuze te bieden. Hun kind kan dan passend onderwijs geboden worden in

een reguliere setting, maar als de ouders meer of wellicht iets anders willen dan op de school geboden kan worden, staat het hen vrij om hun kind voor de voltijdsfaciliteit in te schrijven. Omdat de keuze dan expliciet door de ouders gemaakt wordt, zullen de kosten ook door hen gedragen moeten worden. De selectie van leerlingen vindt dan plaats nadat ouders hun kind hebben aangemeld of 'genomineerd'.

Voltijdsonderwijs voor begaafde leerlingen wordt eigenlijk altijd gevoed vanuit het Mysterie denken. Als een leerling eenmaal in een voltijdarrangement is opgenomen, is het gebruikelijk dat hij daar ook gedurende de rest van zijn basisschooltijd blijft. Elk bestuur stelt voor de instroom eigen criteria. Die zijn niet eenvoudig te vinden. Informatiesites van scholen melden veelal niet meer dan dat de leerling moet beschikken over een IQ van 130 of hoger. Op sommige scholen geldt een aanvullend criterium dat instroom van begaafde leerlingen met een leer- of ontwikkelingsstoornis uitsluit. In alle gevallen geldt dat pedagogisch-psychologisch onderzoek de basis voor de toelating vormt en dat men op die manier beoordeelt of de leerling al dan niet past binnen het geboden arrangement. Als je visie op begaafdheid gefundeerd is op het 'Mastery denken', neemt een leerling deel aan een arrangement als in een reguliere groep niet of onvoldoende aangesloten kan worden op zijn educatieve behoeften. In deze visie betekent begaafd zijn niet automatisch dat alleen in een alternatief onderwijsarrangement aan educatieve behoeften van de leerling kan worden voldaan. Hier sluit je op gedifferentieerde wijze aan bij wat nodig is. De pedagogisch didactische aanpak kan daarom per leerling verschillen. En dat betekent dat er geen algemene toelatingseisen geformuleerd kunnen

worden die voor elke school in elke situatie passend zijn.

De bepalende factor is de combinatie tussen het 'broodje leren' dat de leerling nodig heeft en het beleid dat een team heeft vastgesteld. In het beleidsplan staat globaal beschreven hoe al die verschillende broodjes leren door de school worden georganiseerd. Daarin is ook een richtlijn opgenomen die een leraar kan hanteren om de grens te bepalen wat voor haar tot basiszorg-plus behoort en wanneer de behoefte van de leerling die zorg overstijgt. Wie op die manier naar de deelname van alternatieve arrangementen kijkt, accepteert dat deelnemen aan een alternatief onderwijsarrangement ook tijdelijk kan zijn. Stel dat je een leerling hebt die, om in de thuisgroep goed met verrijkingsonderwijs uit de voeten te kunnen, behoefte heeft aan een training waardoor hij uiteindelijk beter zelfsturend kan gaan functioneren. En dat je die training het beste kunt geven als deze wordt verzorgd en gecoördineerd vanuit een plusgroep, dan is het in deze mastery visie heel normaal dat als het doel bereikt is, de leerling weer uitstroomt uit het arrangement. Of stel dat een groep tijdelijk een vervangende leraar heeft en deze de primaire aandacht op het management van de groep als geheel moet richten. Als je dan als school het onderwijs aan de begaafde leerlingen op niveau wilt houden, zou je ervoor kunnen kiezen om voor die specifieke groep tijdelijk een plusgroepconstructie op te zetten. Of stel dat je enkele begaafde leerlingen hebt die moeite hebben om in de thuisgroep voldoende sociale aansluiting bij andere leerlingen te vinden. Dan kan het zijn dat de plusgroep inspeelt op die behoefte, maar wel steeds met het doel de leerlingen zo te stimuleren in hun ontwikkeling dat aansluiten in de eigen groep na verloop van tijd beter gaat.

TOOL

Onderstaand enkele vuistregels die je als richtlijn kunt gebruiken voor de selectie van leerlingen aan deeltijdarrangementen (zoals plusklassen). Stap 1 wordt gedaan door de thuisgroepleraar. Stap 2 door de intern begeleider of de specialist begaafdheid

- **Stap 1**
 - Respecteer de structuur van de zorgpiramide.
 - Welke leer- en persoonlijkheidseigenschappen herken je die aparte of aanvullende behoeften met zich mee brengen ten aanzien van je inhoudelijke aanbod?
 - Speel in op die behoeften door de aanpassing van je reguliere aanbod en je reguliere manier van begeleiden.
 - Zorg dat de leerling elke dag (voor de kernvakken taal/spelling, begrijpend lezen en rekenen uit de reguliere methode) een aanbod krijgt dat passend is bij zijn niveau van inhoudelijke kennis en vaardigheden.
 - Stem je aanbod en begeleiding af op het niveau van de toegepaste executieve functies.
 - Weeg steeds af of deze begeleiding door de leraar in de thuisgroep op kwalitatief passend niveau kan worden verzorgd.
 - Kijk nu naar wat de leerling nog meer of nog anders nodig heeft dan de andere leerlingen.
 - Als je door het clusteren van leerlingen in de eigen groep aan dit 'meer of anders' tegemoet kunt komen, dan doe je dat.
 - Stel nu vast voor welke leerlingen verdere afstemming nodig is die de mogelijkheden in de reguliere groep overstijgt.
 - Neem in dit proces van afweging informatie van ouders mee als zijnde gelijkwaardige educatieve partners. Neem het beeld dat zij van hun kind hebben heel serieus. Het feit dat jij bepaald gedrag niet ziet op school, hoeft niet te betekenen dat het kind iets niet kan of dat ouders ongelijk hebben met hun inschatting
- **Stap 2**
 - Inventariseer de behoeften van de leerlingen die zijn aangemeld.
 - Cluster de behoeften en organiseer je onderwijsaanbod daaromheen.
 - Leerlingen voor wie na een bepaalde periode de persoonlijke doelen bereikt zijn, kunnen uitstromen.
 - Leerlingen voor wie de educatieve behoeften blijven bestaan, blijven deelnemen aan het arrangement.

Samenvatting

Waar kan het onderwijs aan de begaafde leerling het beste worden geboden ? Doordat we in eerdere hoofdstukken al sterk gericht waren op een aanbod in een reguliere groep, en er steeds meer alternatieve onderwijsarrangementen voor begaafde leerlingen ontstaan, stellen we twee organisatievormen centraal; de plusgroep en het voltijdsonderwijs. Daarmee is dit hoofdstuk niet zo zeer een aanrader of een afrader, maar een pallet van de hete hangijzers die soms een felle discussie oproepen. De slotsom kan niet anders zijn dan dat de balans tussen wat wenselijk is voor een leerling en wat haalbaar is voor de school, de organisatievorm bepaalt. Alle mooie ideologieën over inclusie en passend onderwijs ten spijt moet je soms constateren dat de weg naar de optimale situatie nog zo lang is, dat het niet ethisch is als de leerling moet wachten tot wij met elkaar die weg hebben afgelegd. En daarmee sluit je aan bij de kernboodschap van passend onderwijs: 'Samen waar het kan en apart als dat nodig is'.

